

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

JUNIE 2017

GEOGRAFIE V1

PUNTE: 225

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE vrae.
2. Beantwoord AL DRIE vrae van 75 punte elk.
3. Alle diagramme is in die BYLAAG ingesluit.
4. Nommer vrae die volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
5. Laat 'n lyn oop tussen onderafdelings van vrae wat beantwoord word.
6. Begin ELKE vraag op 'n NUWE bladsy.
7. Moet nie in die kantlyn van die ATWOORDEBOEK skryf nie.
8. Illustreer jou antwoorde met geannoteerde diagramme waar nodig.
9. Puntetoekenning is soos volg: $2 \times 1 = 2$ vereis TWEE feite vir EEN punt elk.
 $2 \times 2 = 4$ vereis TWEE feite vir TWEE punte elk.
10. Wanneer woorde/aksie werkwoorde soos **Noem, Identifiseer, Verskaf, Klassifiseer** in 'n vraag gebruik word, is EENWOORD antwoorde aanvaarbaar. Wanneer woorde/aksie werkwoorde soos **Bespreek, Definieer, Verduidelik, Lewer kommentaar, Evalueer, Regverdig, Stel voor** en **Staaf** in 'n vraag gebruik word, word VOLSINNE of frases verwag. Alle paragraaftipe vrae moet in VOLSINNE beantwoord word.
11. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KLIMAAT, WEER EN GEOMORFOLOGIE**VRAAG 1**

- 1.1 Kies die korrekte woord(e) tussen hakies om die terminologie, wat met vallei-klimaat gepaard gaan, te voltooi.
- 1.1.1 (Helling aspek/skadusone) verwys na 'n gebied wat nie direkte sonstrale ontvang nie.
- 1.1.2 Snags koel lug op die hellings van die vallei vinnig af as gevolg van (stralende energie/terrestrïële straling).
- 1.1.3 As doupunt onder vriespunt daal, sal waterdamp direk in (dou/ryp) kondenseer.
- 1.1.4 In bergagtige dele waar daar valleie met steil hellings voorkom, is mense geneig om hul huise op die (suidfrontende/noordfrontende) hellings in die noordelike halfronde, te bou.
- 1.1.5 'n (Vallei/Berg) bries waai na die valleivloer toe.
- 1.1.6 'n Warm laag, met koue lug benede wat 'n inversie vorm, staan as die (rypholte/termiese gordel) bekend.
- 1.1.7 Plante wat meer son lug en minder vog nodig het, groei die beste op die (noord/suid) frontende hellings in die suidelike halfronde.
- 1.1.8 Lugbeweging binne 'n vallei mag baie min invloed op (streeks-/ plaaslike-) klimaat het. (8 x 1) (8)
- 1.2 Verwys na FIGUUR 1.2 en PAS die onderstaande geomorfologiese beskrywing met die letter (A–F) in die FIGUUR. Jy mag dieselfde letter meer as eenkeer gebruik.
- 1.2.1 'n Uitloper, berg of rug wat twee dreineringsbekkens skei
- 1.2.2 'n Voorbeeld van 'n tweede-orde stroom
- 1.2.3 Die uiteindelijke erosiebasis
- 1.2.4 Beginpunt van 'n rivier
- 1.2.5 Die punt waar oorstromings heel waarskynlik sal voorkom
- 1.2.6 Dit verander sy posisie tydens die proses van abstraksie
- 1.2.7 Deltas vorm by hierdie punt van 'n rivier (7 x 1) (7)

- 1.3 Bestudeer FIGUUR 1.3, wat die volwasse stadium van 'n middelbreedte-sikloon aantoon.
- 1.3.1 Wat is 'n *middelbreedte-sikloon*? (1 x 1) (1)
- 1.3.2 Verskaf bewyse vanaf die skets wat aantoon dat die middelbreedte-sikloon in sy volwasse stadium is. (2 x 1) (2)
- 1.3.3 Bespreek TWEE toestande wat die ontwikkeling van middelbreedte-syklone bevorder. (2 x 2) (4)
- 1.3.4 Verwys na die koue- en warmfronte in die skets.
- (a) Wat is die betekenis van die isobare wat oor die fronte buig? (1 x 2) (2)
- (b) Waarom beweeg fronte in 'n oostelike rigting? (1 x 2) (2)
- (c) Verduidelik hoe die warm en koue fronte, in die volwasse stadium, in 'n ge-okkludeerde front ontwikkel. (2 x 2) (4)
- 1.4 Verwys na FIGUUR 1.4, wat die faktore wat die weer van Suid-Afrika beïnvloed, illustreer.
- 1.4.1 Identifiseer die hoogdruksisteem by **A**. (1 x 1) (1)
- 1.4.2 Noem EEN kenmerk van hierdie hoogdruk (ANTWOORD by 1.4.1) (1 x 1) (1)
- 1.4.3 Onderskei hoe die twee seestrome, in die skets, die temperature van die oos- en westelike areas van die land, beïnvloed. (2 x 1) (2)
- 1.4.4 Verwys na die hoogdruksisteem by **B**.
- (a) Verskaf EEN rede vir sy bestaan. (1 x 1) (1)
- (b) Waarom word daar somtyds na hierdie hoogdruksisteem as 'n 'blokkerende hoog' verwys? (1 x 2) (2)
- (c) In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, evalueer hoe hierdie hoogdruksisteem met die Kalahari (Kontinentale) hoog saamwerk om die reënval van die land tydens winter te beïnvloed. (4 x 2) (8)

1.5 FIGUUR 1.5 toon fluviale landvorme.

- 1.5.1 Wat is 'n *vloedvlakte*? (1 x 1) (1)
- 1.5.2 Noem die vrugbare slik wat op die vloedvlakte aangetref word. (1 x 1) (1)
- 1.5.3 Benoem EEN toestand wat noodsaaklik vir die vorming van natuurlike levees is. (1 x 1) (1)
- 1.5.4 Verduidelik TWEE faktore wat kan veroorsaak dat 'n levee oor tyd gestabiliseer kan word. (2 x 2) (4)
- 1.5.5 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls beskryf, met redes die veranderinge wat op die vloedvlakte sal plaasvind, as die levee verwoes word. (4 x 2) (8)

1.6 Lees die uittreksel in FIGUUR 1.6 wat gebaseer is op 'n dreineringsgebied in Suid-Afrika.

- 1.6.1 Wat is 'n *opvangsgebied*? (1 x 1) (1)
- 1.6.2 Hoeveel mense word deur die Buffalo-rivier opvangsgebied ondersteun? (1 x 2) (2)
- 1.6.3 Verduidelik hoe die volhoubaarheid van die rivier sal ly as gevolg van so baie mense wat in die opvangsgebied woon. (2 x 2) (4)
- 1.6.4 Bespreek die negatiewe invloed wat die vier damme op die opvangsgebied van die Buffalo-rivier sal het. (2 x 2) (4)
- 1.6.5 Stel TWEE stappe voor wat geneem kan word, om die Buffalo-rivier opvangsgebied te bestuur. (2 x 2) (4)

[75]

VRAAG 2

2.1 Verwys na FIGUUR 2.1 wat die verskil tussen die temperature van landelike en stedelike gebiede toon. Dui aan of ELKE stelling 'n STEDELIKE of 'n LANDELIKE gebied beskryf. Skryf slegs STEDELIK of LANDELIK langs die vraagnommer (2.1.1–2.1.7) in die ANTWOORDEBOEK neer.

2.1.1 Groter onstabiliteit lei tot meer gereelde donderstorms

2.1.2 Meer evapotranspirasie sal waarskynlik voorkom

2.1.3 Rookmis verminder sigbaarheid in die gebied

2.1.4 Verbrandingsprosesse en die brand van fossielbrandstowwe vermeerder stof- en rookdeeltjies

2.1.5 Meer sonstrale bereik die oppervlaktes van hierdie gebied

2.1.6 Turbulente lugbeweging ontstaan as gevolg van meer wrywing

2.1.7 Meer neerslag is waarskynlik as gevolg van hoër kondensasie en wolkvorming moontlikhede (7 x 1) (7)

2.2 Kies 'n term uit KOLOM B wat by die geomorfologiese beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (2.2.1–2.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
2.2.1	Die laagste vlak waarnatoe 'n rivier kan erodeer	A	Stroomroef
2.2.2	Dit is die hernude vermoë van 'n rivier om 'n landskap te erodeer	B	Gepaarde terrasse
2.2.3	Dui 'n verandering in gradiënt van die lengteprofiel van 'n rivier aan	C	Isostasie
2.2.4	Meanders wat as gevolg van vertikale erosie in die benedeloop ontstaan	D	Basisvlak van erosie
2.2.5	Topografiese trappe aan beide kante van die riviervallei	E	Verjonging
2.2.6	Glad en konkaf vanaf oorsprong tot monding	F	Gegradeer
2.2.7	Wanneer 'n meer kragtiger rivier in sy oorsprong terugsny en die hoofwaters van 'n naburige stroom neem	G	Ingekerfde
2.2.8	Opheffing van 'n landmassa	H	Ingegroeid
		I	Knakpunt

(8 x 1) (8)

- 2.3 Bestudeer FIGUUR 2.3 wat tropiese sikloon Dineo illustreer.
- 2.3.1 Hoeveel tropiese siklone het tropiese sikloon Dineo voorafgegaan? (1 x 1) (1)
- 2.3.2 Watter bewyse in FIGUUR 2.3 illustreer dat tropiese sikloon Dineo in sy volwasse stadium van ontwikkeling is? (2 x 1) (2)
- 2.3.3 Die pad van tropiese sikloon Dineo dui aan dat dit Suid-Afrika sal bereik. Verklaar die reënval wat met 'n tropiese sikloon gepaardgaan en dele van Suid-Afrika sal affekteer. (2 x 2) (4)
- 2.3.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, evalueer waarom die impak van tropiese sikloon Dineo heelwaarskynlik erger deur Mosambiek ervaar sal word as ander meer ontwikkelde lande. (4 x 2) (8)
- 2.4 Bestudeer FIGUUR 2.4 wat 'n afgesnyde laagdruk uitbeeld.
- 2.4.1 Onderskei tussen 'n *afgesnyde laagdruk* en 'n *kuslaagdruk*. (2 x 1) (2)
- 2.4.2 Watter bewyse is daar in FIGUUR 2.4, wat voorstel dat 'n afgesnyde laagdruk gevorm het? (1 x 1) (1)
- 2.4.3 Watter dele van die land sal heelwaarskynlik deur die weer van 'n afgesnyde laagdruk geaffekteer word? (2 x 1) (2)
- 2.4.4 Verduidelik hoe 'n afgesnyde laagdruk ontstaan. (2 x 2) (4)
- 2.4.5 Bespreek die negatiewe impak wat die weerstoestande wat met 'n afgesnyde laagdruk geassosieer word, op boerdery sal het. (3 x 2) (6)
- 2.5 FIGUUR 2.5 is 'n skets wat twee dreineringspatrone voorstel.
- 2.5.1 Wat is 'n *dreineringspatroon*? (1 x 1) (1)
- 2.5.2 Noem die dreineringspatrone by **A** en **B**. (2 x 1) (2)
- 2.5.3 Verduidelik EEN vereiste vir dreineringspatroon **A** om te ontwikkel. (1 x 2) (2)
- 2.5.4 Bespreek TWEE kenmerke van dreineringspatroon **B**, wat op die diagram waarneembaar is. (2 x 1) (2)
- 2.5.5 Verduidelik die rol wat die onderliggende gesteentestruktuur in die ontstaan van die patroon by **B** speel. (2 x 2) (4)
- 2.5.6 Teken 'n eenvoudige plan-aansig skets van 'n dreineringspatroon wat in goed gekraakte gesteentes soos graniet sal ontwikkel. (2 x 2) (4)

- 2.6 FIGUUR 2.6 is 'n skets wat die lengte- en dwarsprofiel van 'n tipiese rivier voorstel.
- 2.6.1 Wat is die *lengteprofiel* van 'n rivier? (1 x 1) (1)
- 2.6.2 Noem die tipe stroomvloei wat die bo-loop en benede-loop onderskeidelik sal domineer. (2 x 1) (2)
- 2.6.3 Verduidelik waarom die rivier heelwaarskynlik in die middel-loop sal meander (kronkel). (2 x 2) (4)
- 2.6.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls verduidelik waarom die vorm van die vallei in die bo-, middel-, en benede-loop sal verander. (4 x 2) (8)
- [75]**

AFDELING B: LANDELIK EN STEDELIKE NEDERSETTINGS**VRAAG 3**

- 3.1 Kies die korrekte woord(e) tussen hakies. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (3.1.1–3.1.8) in jou ANTWOORDEBOEK neer.
- 3.1.1 'n (Natpunt /Droëpunt) standplaas kom in droë gebiede voor, waar water baie skaars is.
- 3.1.2 Die bedrae kapitaal en arbeid is klein in verhouding tot die grondgebied wat benut word in (ekstensiewe/intensiewe) kommersiële boerdery.
- 3.1.3 (Primêre/Sekondêre) aktiwiteit is die hoof ekonomiese aktiwiteit wat landelike nedersettings onderhou.
- 3.1.4 Nedersettings wat ontwikkel as gevolg van handeldryf staan as (T-vormige/kruispad) nedersettings bekend.
- 3.1.5 Boere in (verspreide/kern) nedersettings maak oor die algemeen groter winste.
- 3.1.6 (Bestaans-/Kommersiële) boerdery mag op monokultuur fokus om aan hulle behoeftes te voldoen.
- 3.1.7 Die verdedigings-standplaas van 'n landelike nedersetting word bepaal deur (gelyke/hoogliggende) grond. (7 x 1) (7)
- 3.2 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae verskaf. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (3.2.1–3.2.8) neer.
- 3.2.1 Die onbeplande of ongekontroleerde verspreiding van die beboude gebied in stedelike gebiede staan as ... bekend.
- A die vlak van verstedeliking
B stedelike groei
C ongebreidelde stedelike uitbreiding
D koers van verstedeliking
- 3.2.2 Watter een van die volgende is 'n kenmerk van die Sentraleplek teorie?
- A Die omliggende gebied gaan die vorm van 'n sirkel aanneem
B Ontwikkel deur Burgess in 1933
C Die omliggende gebied gaan die vorm van 'n seshoek aanneem
D Ontwikkel deur Hoyt 1939

- 3.2.3 ... verwys na die maksimum afstand wat mense bereid is om te reis om goedere of 'n diens te bekom.
- A Drempelbevolking
 - B Reikwydte
 - C Invloedsfeer
 - D Stedelike hiërargie
- 3.2.4 Dorpe wat by belangrike paaie, spoorweë of riviere aangetref word, staan as ... dorpe bekend.
- A gespesialiseerde
 - B poort
 - C sentrale
 - D aansluitings
- 3.2.5 Die vernuwing en modernisering van huise of gebiede in die stadsone, staan as ... bekend.
- A fasadisme
 - B hersonering
 - C gentrifikasie
 - D verstedeliking
- 3.2.6 Die wedersydse aantrekking van dieselfde funksies in die stad, staan as ... bekend.
- A funksionele magnetisme
 - B funksionele prestige
 - C funksionele gerief
 - D funksionele reikwydte
- 3.2.7 ... is die omgekeerde neiging van verstedeliking, waar mense terug trek na die landelike gebiede.
- A Nuwe landelike ontwikkeling
 - B Teen-metropolitaanse verstedeliking
 - C Volhoubare nedersettings
 - D Nuwe dorpe
- 3.2.8 Watter EEN van die volgende stel nie 'n radiaal konsentriese statepatroon voor nie?
- A Paaie straal vanaf 'n sentrale punt uitwaarts
 - B Die patroon lyk soos 'n spinnerak
 - C Kom voor in 'n beplande stedelike gebied
 - D Die paaie kruis loodreg
- (8 x 1) (8)

- 3.3 FIGUUR 3.3 toon neigings in die stedelike en landelike bevolkings van die wêreld.
- 3.3.1 Tussen watter jare was die stedelike en landelike bevolkings dieselfde? (1 x 1) (1)
- 3.3.2 Watter neiging is sigbaar aangaande die hedendaagse landelike bevolking? (1 x 2) (2)
- 3.3.3 Verklaar hierdie neiging (ANTWOORD by VRAAG 3.3.2) deur na die invloed van omgewingsfaktore in landelike gebiede te verwys. (2 x 2) (4)
- 3.3.4 Bespreek TWEE sosiale gevolge van hierdie neiging (antwoord by VRAAG 3.3.2). (2 x 2) (4)
- 3.3.5 Lewer kommentaar oor TWEE volhoubare strategieë om hierdie neiging deur die landelike bevolking uitgebeeld, om te keer. (2 x 2) (4)
- 3.4 FIGUUR 3.4 toon verskeie belanghebbendes wat die kwessie van grondherverdeling bespreek.
- 3.4.1 Definieer die term *grondherverdeling*. (1 x 1) (1)
- 3.4.2 Stel 'n rede voor waarom die bespreking so intens in die skets voorkom. (1 x 2) (2)
- 3.4.3 Bespreek TWEE doelwitte wat grondherverdeling hoop om aan te spreek in post-apartheid Suid-Afrika. (2 x 2) (4)
- 3.4.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls evalueer die uitdagings wat owerhede en belanghebbendes ondervind het om hierdie doelwitte te bereik. (4 x 2) (8)
- 3.5 FIGUUR 3.5 toon 'n beplande streekswinkelsentrum.
- 3.5.1 Verskaf 'n ander naam wat gebruik word om hierdie beplande streekswinkelsentrum te beskryf. (1 x 1) (1)
- 3.5.2 Noem EEN faktor wat die ligging van hierdie streekswinkelsentrums bepaal. (1 x 1) (1)
- 3.5.3 Verskaf TWEE redes waarom hierdie beplande streekswinkelsentrum so gewild onder verbruikers is. (2 x 2) (4)

3.5.4 Hierdie beplande streekwinkelsentrums is die resultaat van kommersiële desentralisasie.

(a)	Wat is <i>kommersiële desentralisasie</i> ?	(1 x 1)	(1)
(b)	Waarom dink jy het kommersiële desentralisasie plaasgevind?	(2 x 2)	(4)
(c)	Evalueer die negatiewe impak wat kommersiële desentralisasie op die SSK mag het.	(2 x 2)	(4)

3.6 FIGUUR 3.6 toon 'n kwessie wat verband hou met vinnige verstedeliking.

3.6.1	Wat is <i>verstedeliking</i> ?	(1 x 1)	(1)
3.6.2	Noem TWEE kwessies wat verband hou met vinnige verstedeliking wat in die foto uitgebeeld word.	(2 x 1)	(2)
3.6.3	Bespreek TWEE pogings wat deur die regering aangepak is om die kwessies (by VRAAG 3.6.2 genoem) te adresseer.	(2 x 2)	(4)
3.6.4	Die onvermoë van die betrokke owerhede om bogenoemde kwessies te adresseer, het vinnig aanleiding tot die toename in informele nedersettings gegee. In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls evalueer hoe die inwoners van informele nedersettings en hulle aktiwiteite die sosiale omgewing van stedelike nedersettings negatief beïnvloed.	(4 x 2)	(8)

[75]

TOTAAL: 225

